

המשוררין בנגב

מנחם תלמי

את המעילים, את מעשי-הצמר, פיתחנו כפתורי חולצות וגילינו חזות שעירים ולבנים שנחבאו כל ימות החורף באימה שבפינוק מעיני החורף וצנתו. אולם מיד לאחר כך החל השריון יורק עלינו להטו היוקד ויוסי העלה על פרצופו אגלי זיעה נרחבים ודשנים, עיקם תטמו המתודד בסליי דה והטיח קללה בריאה שהיתה בליל של רוסית וערבית.

— נצא! — אמר והוסיף לחרף מערכות אלוהים חיים בכל שפות העולם. הביט בנו כמתנצל והמשיך בשקט: — אתם כועסים שאני מגדף בכל השפות. הה? אבל מה לעשות, היש בעברית קללה אחת הראויה להעלות על דל שפתיים. הה? הנה תראו, הרוסים איזה עם זה — בריא? נו, ודאי. והם יודעים לקלל, אני אומר לכם — זהב! ואנחנו... במקום לקלל, רבינו, מכים שונאים לעולמי עד בלי לפתור מאומה. נכון? הנה המנהיגים שלנו אילו במקום להתווכח ולהתנצח, לכעוס ולרתוח, היה אחד מרביץ קללה הגונה והשני עונה לו בדיוק באותו טמפו, אז היו משלימים מיד בחיוך טוב על פנים. בחיי... יוסי היה הנהג שלנו. ולמשוררין שלנו קראו ה„פשפש-המעופף“. מקורו של שם זה בא דוקא מן האויב. יום אחד נתן אחד ממפקדיהם הגדולים פקודה לאנשיו החולשים על הדרך „לדפוק“ את המשוררין שלנו ויהי מה. טוב, ציפו לנו באחד העיקולים התלולים, מזוינים כהלכה, הקימו שניים שלושה מחסומים, כיאות, בעצתם האדיבה של אנשי השלטון ה„גייטראלי“, והיו נכונים. אולם יוסי שלנו רק העלה על שפתיו חיוך חמוץ, הידק ידיו על ההגה וראשו הורכן לסדק הצר שבאשנבו. במהירות-גס ובגיננוני נסיעה מסחרר-ראש הנחית את המשוררין לתעלה הצרה, התיז באחוריו זויתו של מחסום אחד ושני, שב ועלה ונגח במחסום האחרון שהיה רפוי, וכבר דהרנו בכביש הריק היורק מתחתנו את שחור אספלטו. שתים שלוש יריות של אולת-יד רדפו אחרינו ונתקעו באויר הסחוב וה„לר-חמים“ נעזבו מאחור, פעורי פה ותמהון, על נשקם ומחסומיהם.

אז נקרא המפקד ל„מפקד“ לתת את הדין על הכשלוך. אמר הלז: „זה לא טרומביל, זה

— כאן, זה כלום! תבוא לנגב להיות נהג וטראה...

יוסי השעיף ידיו על מסעד מושבו והתפרקד בביטול כשמעיניו דהויות-הריסים נשקף שחוק קל של עיפות והעלאת-הגיגים.

— כאן — המשיך — יש כבישים, גרזים, „שלאפרים“, מומחים גותני עצות ופקודות, הקי צור — מכל טוב! אבל לך ותיקע שם בשממה הזיא, בהוך אבק-משעולים עמוק, עם „סופס“ שבור, עם משאבת-דלק מחורבנת ועם השד יודע מה — לא לכאן ולא לשם! אז מה? — תרוץ ותקטוף טלפון מעץ שאינו צומח שם, תעצור טפסי די לופס שאינו עובר שם לעולם ותסע להזמין „שלאפר“? ובכן, אתה מבין — נהג צריך להיות שם נהג ומכונאי וחובש ונשק וסבה ולץ — הכל!... נו מה יהיה הסוף, כבר אחת עשרה! כמוכן, שולם עם ה„ברוקווי“ תמיד מאחר, ימח שמו, שמע, אבל הוא נהג על-אכיף! היה אתי בנגב, עבדנו על מכונה אחת. מכונה אני אומר? — זהב! — שריון שש-עשרה, „פרגו“ חדש — — — אוף! תראה איזה חתול מפונק הולך שם... רוצה סיגרייה? קה — — — איזו הליכה יש לה — שוף! — אבל יש לה חסרון אחד, נכון?

— איזה?

— נו, שהיא לא שלי! ח-ח-ח!... היא בודאי משתמטת, סמוך על חוש-הריח שלי. אני לא אוהב להלל את עצמי, אבל שאל את כולם, את מי שתרצה ויגידו לך — „ליוסי יש הבנה במכור-נות ובכחורות!“ אני יודע לנהוג בהן והן גשר מעות לי, סמוך!

שלוש ירד שלג, אתמול היה סגריר כלשהו וקור טייל במרחבים. היום נמוגו העננים, מרחב-שחקים תכול ששמש שופעני נתקע בטבורו, היה חופף על חיים של מטה, כמפצה על חדשי קדרות, לחות ועצבון של יקום. רוח חמה, רוויה להט קרנים, היתה נלפתת לכל הפץ ומוצצת קור ורטיבות. בכת אחת נעשה חם ומתניק. השריונים הקיאו צינתם בזמן מועט והחלו סופי-גים בהנאה רתיחתן של קרניים, סופגים ורוחסיים אל תוך עצמם על מנת לשוב ולפלטם בהנאה סתומה ושוחקת. תהילה היה טוב ומענין, זרקנו

בתוך כך חזר יוסי עם הנערות, שלה מצר למה מתאו, נתנה בידו של אחד מאתנו וציווה בחיור: צלם! עד שהוא מחבק את בנות-לוייתו, נכון להנצחת המעמד, גחו שני נהגי האוטובוס סופקים כפיים ורוטנים בזעף:

— נו! כבר רבע אחרי אחת-עשרה. איפה הדיוק? הנוסעים כבר מטוגנים כהלכה ואתם עומדים להצטלם ו... ו...

— אני? — היתמם יוסי — אני מוכן כבר מלפני שעה, שכה תחיו! אבל זה הפריזיט, נו מה שמו, שולם, הבתולה הקדושה הזו שצריך כל יום לתכות לו!...

לא היה סיפק בידו לסיים משוט ששולם כבר עמד מאחוריו והטיח לו חבטה אדירה על שכם עד שנעצמו עיניו לרגע.

— כך — אמר בשחוק מריד — „שולם הפר-זיט אשם!“ הה? הוא רץ עם בחורות לקונדי-טוריה, הה? לשולם יש בחורה נחמדה — והוא מתעסק עם כל העגלים שבעולם! הה? תיפח רוחך, בלונד שכמותך, ועכשיו בוא ונסע!

חיוך, ועוד חיוך, ואנו נוסעים. כל זמן שאנו בתחומי העיר פרוצים האש-נבים לרווחה, הכלים מונחים הצדה ויוסי מתכבד ושר שלגרים גרמניים, מהם נוגעים ללב בניעי מתם, מהם גסים ומשובכים בהרוזותם.

— אז מה יוסי, יש לך בחורה נחמדה ואתה מתעסק? ... אחת צריך כבר להתחתן.

מלפנינו משתרך ה„ברוקווי“ פולט תימרות עשן ורעש. אחוריו מקורצפים ומנוקבי קלעים.

— להתחתן?! השתגעת יא-שייך? לא בשבילי! מי מתחתן עכשיו — משוגעים! היום אתה חי ואשתך נשואה ומחר אתה מת ואשתך אלמנה. וחוף מזה, יודעים אתם, יש לי חיל-שה — — —

ה„ברוקווי“ נעצר בשניקות-אוויר. אנשי המחסום מזהים את השיירה ומאותתים להמשיך. — חולשה יש לי — אומר יוסי עם חלוף המהלך בגינדור אדיש — למין היפה, זו ירושה מאבא שלי, סוף סוף הייתי הבכור, זאת אומרת יורש היצר...

הגיעה השעה לסגור את האשנבים ולהכין את הנשק, „בובה“ מציב את המקלע ומכין לו כמה מחסניות, יוסי שולה מגרתיקו את ה„פר“ הארוך, מניחו על ברכיו, ואנו אוספים אלינו את הכלים. הכביש נוטש את הבתים, את השכונות וגולש מטה בתפניות חדות ומאונכות. בלמים

לא משורייך — זה פשפש חפזני שיודע לדאות מעל מכשולים ומחסומים ולפרוח לו לדרכו! — השיחה גונבה אלינו, ותוך רעמי צחוק והנאה נקבע שמו של משוריננו „הפשפש המעופף“. הכינוי לא היתה בו הגזמה מזרחית, שהרי משור-ין זה זעיר היה, מוכה בגוף אדמדם, מעוגל וחמקק ומהירותו — אימה!

ומה הפלא? — „פורד“ חדש, שמונה אצטו-נות איתנות וסוערות ומהלכים מוכפלים, נתון בלוחות פלדה משובחת וקלה וכל מבנהו צר ומסוגר, והעיקר — נהגו: יוסי זה „יקה“ מעלית-הנוער, שהיה בקיבוצים ובמושבים, בצבא ובנוטר-רות — הוא המנחה אותו עלי דרך בנהיגה שדנית ומטורפת, בידענות איך-קץ ובבטחון של אדם היושב לבטח תחת תאנתו.

יוסי היה בחור טוב — לא כנהוג לומר על אדם שאין לומר עליו דבר מיוחד, אלא לאמיתו: בחור טוב, מימיו לא זעף כדרך הנהגים חבריו, תמיד היה מתלוצץ, ומחלק את סיגוריותיו לכל דורש, עושה סידורים לכל דכפין ולעולם אינו מסרב לבקשה, נוקט היה לשון גסות, בדיחותיו מפולפלות כזיתים ערביים ואינו בוש להטיחן אפילו בפני נערות, שהיו כרוכות אחריו כוא-טוטות אחרי שמלת האם.

בשפת-המדרכה חנה האוטובוס המשורין, וה„פשפש“ מאחוריו. חיכינו איפוא ל„שולם“ עם ה„ברוקווי“ שנתאחר כרגיל, יוסי פרש מחברתנו מבלי שנרגיש ועד שנשאנו עינינו כבר היה עומד בצלה של חנות נעלים הדורה ולוחץ בחום ובחזקה ידיהן המלבינות של שתיים במדים ובכובעי-גרב ועל פניו אותו חיוך מלבב ומרתק, והללו מצייצות ומצפצפות כגוזלים.

יוסי, יוסי, יוסי...

מהעיקול עלות גניחות מכונית עמוסה הנאבקת במעלה. עד מהרה מופיע חטמו של ה„ברוקווי“ המסורבל בשריון, התא והקרן עמר-סים במצרכים. בכעס מפעפע מנועו עד שפוסק, מונחת בצריחה זלת-הפלדה, גשלת חוצה זוג רגלים קצרות ועבות וגולש ועומד על הכביש שולם כשממתניו משתלשל „מאזור“ בנרתיק בלה ומרופט, משונה, הוא כה קצר-קומה וזעיר, גראה כאילו אינו בו בין ימין לשמאל ומכונית לו אדירה, מפוטמת, גמלונית וגסת-מיבנה.

מצמץ רגע בעיניו מתמת אורה בוהקת והתקרב וכו ל„פשפש“.

— אהלאן חברה! איפה יוסקה הבאנדיט?

— נכנס לקונדיטוריה...

הנרחבות, לוחץ הוא נמרצות את ההדק וקרבו לוחש: עשרים ואחת... — ושומט. צרור תרמילים וונק מתחת למקלע וצונח בתחתית הקרון. צרור אגשים צונח מנגד והשאר נמלטים בשפיפה למאחורי המעקה. מנועו של ה"פשפש" רוטן בכעס.

— לגמור אתם!

ה"פשפש" וונק קדימה לעבר המרפסת. יד תופסת בתלי הידית ומושכת: הגג נפער. לרגע נגלים השמיים התכולים והלהטטים בשמש צהר-ים. זוג רימונים מתרוממים ביעף וצונחים אל הנסתר. ה"פשפש" חומק אחורנית ביבבת-מנוע. התמוצצות, צעקות אימה, כאב וכעס — ודממה. ובכן, המרפסת מחוסלת. המנוע רוטן, היריות גוברות. קלעים נחבטים בשריון במלוא הסערה וצונחים על הכביש מוכי כלימה ומקועקעי פרוץ. אז מה יהיה? ה"ברוקווי" הנטוע מוציא ביללה את אויר צמיגיו האחוריים שקלטו קלעים בידי צלף דיקן. יש להם שהות לנבלים. המלכודת עלתה יפה, יפה יותר משיערו. ואיך לקרוא לעזרה? משול אחת לאדם הכלוא בחדר מסוגר ומי שטסון הולכים וגאים סביבך באטיות שטנית... צריך לפרוץ מכאן, לפרוץ ולהזעיק! ה"פשפש" וונק קדימה עד ל"ברוקווי". הכל חסום. מן הצד תעלה רחבה וגדר קרשים של הבית המסוגר והמאיים בדממתו. לנסות! בזהיר רות גולש ה"פשפש" לתוך התעלה וכשמגיעים הגלגלים הקדמיים לשפה השניה, פותחים האחורי ריים במרוצה הסרת-שחר מבלי להזיז את הקרון כלשהו. המנוע מסעיר ומצריח. נתזי בוך עכור מתמלטים מבין גלגלים מיטרפים על מקום אחד כשהם תופרים תחתיהם. רק זה חסר — לשקוע! מתלך אחורי ומלוא-הגו — וחלקו האחורי של ה"פשפש" מוגבה על הכביש בעוד הגלגלים הקדמיים נדחקים לשוחת. "בובה" צונח מעל קת המקלע וחובט ראשו בידית האשנב. אנו מועדים עליו. גידוף בערבית. גידוף מעומק הלב — ושוב איש איש על מקומו.

— התזיקו חזק, חברה!

הקרון מקרטע וזו קמעה קמעה: הצמיגים תופסים בתאונות כל שעל זעיר ונוקשה דור-חסים קדימה — עד שבבת אחת מקפץ המשורין ונמצא בשפת התעלה מעבר מזה. ערבי מבוהל פורץ מאצל השיחים ונס. עוברים על הגדר הדהויה והמנופצת. יוסי מסובב בכל כוח את ההגה בחזרה, ושוב אנו עולים על הכביש הפתוח המכוסה מטרי-יריות. קדימה, חבל על כל רגע!...

של שלוש מכוניות צורחים ומשניקים. בסופה של גלישה — פרשת דרכים משולשת, אי קטן וסכוך ושוטר לבן-שרוול ושזוף-פנים עומד בו ערירי, כמזונף באימה לא-מוסתרת. דרכנו פונה ימינה במעלה תלול שסופו מישור עד למחזור הפצנו. משעברו המכוניות את המעלה החלו חופזות בטיסה בין בתי-אויב הגהים על הכביש החומק בתוכם כחיה מורדפת.

דממה בלתי מצויה עמדה כאן. אותם בני-רחוב משועממים, והמזויינים שהיו מהלכים בגלוי ושוטרי-מחסום של הרשות נעדרו. חנויות סגור-רות ומבורחות, תריסי בתים מוגפים ועגלות-דוכלים זנחות. עוד רגע ונהיה כתחומם של בתים רחבי מעקות ומרפסות, מתחת לחומת מנזר עתיק שקירותיו מעלים טחב. משום מה דורך "בובה" נמרצות את המקלע ומלטף בלי משיט את המחסנית המקושחת. עוד מאתיים מטר ונצא מן התחום ה"חם".

— חברה, אני... — ועוד טרם סיים "בובה"

את משפטו עלה נפץ נוקב והרעיד את השריון נמרצות. גל אויר חם ודחוס, טרוף-מעוף, פלש בעד הסדקים וחמק בהמהום נוקשה בהניחו טעם תמוה בפיות פעורים. עזית של רגע היתה בגוף, נתרבו העינים ונתעקלו האצבעות. האוטובוס החל חופז ככרוז חבוט ונבו משפת כביש למשנה, מזועזע ורוטט עד שקרס ונתיישב על ציריו האחוריים. רגע שהה כהנה ובאיטיות מסליאה צנח על צדו לרוחב הכביש בהעלותו נפץ וגוגיות. ה"ברוקווי" הפריח שניקות-אוויר של מעצוריו, ונעצר בהמולה כשהוא נוגח כל-שהו במכונית ההפוכה. עתה פרצו יריות-צתלה ושזון מכל המרפסות והגגות. הרגשת איך-אונים כבשה רגע את הישות: מה תעשה? אוטובוס על אנשיו, הפוך ותוסס את המעבר, נוסעיו דחוסים בו בערבוביה, בבעתה ובקרטועים חיי-תיים. ה"ברוקווי" תקוע לידו ושולם בתוכו סגור כארי בכלוב, ממצמץ בעיניו ובוהן את ה"מאזור" על שלושים כדוריו ומחייך חיוך מריר...

כמה זמן אפשר להחזיק מעמד כך? שישים כדור לאיש, מקלע, רימונים — לכל היותר שעה! צעקות חנוקות עולות מהאוטובוס ההפוך ומש-תתקות. ה"ברוקווי" שותק וזועם בגמלוניותו כחיה שגדרו בעדה ועליה להכנע לציידיה. לאן לפתוח אש, לאן קודם, מה טעם?

המרפסת הימנית מנסים להתפרץ ולהגיע למכונית ההפוכה. "בובה" מכוון לשם את המק-לע בשקדנות כשגולשים הם בשתי המדרגות

אהבה בלתי מחוורת כל-צרכה למכונת זו, מכר
נית שלגו, של חיינו, לריה דלקה ושמניה בחום
היום, לגופה החמקמק והבוטח: אתך, "אִפְשֵׁשׁ"
— באש ובמים!...

עוד שתי דקות ונסע. על העצים רחוצי
הצמרת משתובבות צפרים ומשוררות את בוא
האביב, את פריחת האהבה, בכביש יורדים שניים.
הוא, החבושה לבנה וצחה מלפפת את פרצופו,
חוסמת ראותיו וזרועו שלובה בזרועה. היא,
מתרפקת עליו ומנחה אותו בדרך, "יקית צברית"
תמירה, תכולת-עינים וזחובת-שע.

כפעם בפעם היא מציצה בו ברוך ובדאגה.
— את מריחה, שולה? זו המכונת שלי —
אח, זה ריח! בואי.

— תלו, יוסי! איך ההרגשה יארתבוב?
— יש לו יותר מזל מאשר שכל. — עונה
לנו שולה במקומו. — עוד שני מילימטרים למטה
וחסל סדר עין...

שאוּלִיק מרעים את המנוע ותורע בצופר
קצרות. השיירה זזה וגולשת מהשכונה. על אם
הדרך נשארים יוסי ושולה, צמודים וצופים, היא
בעיניה התכולות האמהיות והוא בתחושה פנימית
בחוש ריח של נהג בנפש. ידו מרפרפת באויר.
הם הולכים ומתרחקים עד שמבהקים רק כפו
הנשואה והתחבושת הלכנה. עוד מחצית הנדקה
ואנו בשטח ה"חם". המרפסות הנרחבות כבר
מציצות אלינו במלוא כבדן וחידתן. "בובה" גותן
ודורך את המקלע, שפיו פעור החוצה.

— כאן זה כלום!... — מתחייך שאוליק
ליד ההגה, כמנסה לחקות את דיבורו של יוסי. —
תבוא לנגב להיות נהג ותראה...

כך שלא יהיה מוקש!... על גחוננו, על גחוננו יובי-
לנו ה"פּשֵׁשׁ"!

הכביש רחב וריק, מהלך שלישי מצריח
וסיבובי-מנוע במלוא עצמתם. כדור נחבט
בסדק האשנב ומתזו רסיסים פנימה.

— אי!!

יוסי תופס בכף ידו את עינו הימנית מופתע
וכאוב. ה"פּשֵׁשׁ" מאבד מהירות ויציבות וחג
על הכביש כשיכור קודם צניחתו. דם! ה"פּשֵׁשׁ"
נעצר בהכנעה.

— זוזו יוסי! אמה יכול? אחת שתיים —
שאוּלִיק להגה! איפה התחבושה, מהר!

— עזוב, אני נוסע... — מפעפע בכאב יוסי
ולוחץ ברגלו את המקשר. — איפה שאוליק?
על-ידי, טוב. החזק את העין, שאוליק, שים את
היד, אני ממשיך...

ה"פּשֵׁשׁ" זונק בקרטוע נמרץ. דם מזדחל
מעינו ומטפס על כפו המעווה של שאוליק הקופא
בגחינתו, מטפסף על מכנסיו של יוסי שריגל
עצבנית רוטטת בתוכם.
יוסי אינו נוטש את ההגה.

— בחור כָּאָרו אמה, שאוליק... — לחש,
כשהגענו לנקודה ומשכוהו החוצה מן ההגה
ובעיניו האחת הוא עדיין תר אחר המכונות
החשות לעזרת. — להתראות, חברה...

גם למחר היה יום זינני וחמים. האביב
עמד בשער, ושוב מוכנה השיירה לדרך, לתזור
העירה. המתנו ליד ה"פּשֵׁשׁ", שריונו האדמ-
דם מולהט, השתקענו בהרהורים על הקלעים
שלא יכלו לו, וסבורני שכל אחד חש שתאום